

DOBROGEA JUNA

Voi de acumă, sfârșitul de un Stat, unde nu vorință arbitrară, ci numai legături, deschisă și încreștinată de Națiune, hotărâtă și cunoscătoare.
(Din Proclamația Domnitorului, de la 14 Noiembrie 1878).

ABONAMENTE:
Pe an . . . . . 12 Lei — Pe 6 luni . . . . . 6 Lei
Pentru proști și invățători . . . . . 8 Lei
— Anunțuri și reclame dubă invățători . . . . .

ORGAN AL INTERESELOR DOBROGENE

DIRECTOR-POPRUETAR

CONSTANTIN N. SARRY

REDACTIA și ADMINISTRATIA
București, Str. Pătrășcanu-Voda, 8
Manuscrisele nu se încopiază

GREȘELI CAPITALE

Era indicat, firește, ca imediat după ce am pus stăpânire pe Dobrogea, să ne dăm toate silințele pentru a locitorii de aci nu numai să nu suferă de pe urma noui stăpâniri, dar că din potrivă ei să consideră cămuirea românească ca o binefăcere și un câștig.

Două măsuri mai ales erau de natură a înlesni trecerea mai ușoară a organizației otomană la coaștă românească și să ajute la dispariția treptată a nelincrederei ce există între ființe de neam și de confesie diferențiate, silite să conlocuiască pe aceeași colț de pământ.

Mai întâi trebuia să se tâmâcească în toate limbile și dialektele vorbite aci, legile — în deosebi cele relative la proprietatea imobiliară — treptat cum ele erau votate de corpurile legiuitorare. Aceste traducări însășite de comentarii căt de complete și de explicații cele mai lămurite, ar fi fost distribuite celor cu știință de carte din orașele și satele provinciei; să ar fi pus totodată obligația tuturor preoților de ori și ce religie, să le citească în zile de sărbători la biserică, timp îndelungat, până când chiar ei mai de rând dintre locitorii le-ar fi pricoput și le-ar fi putut invăța pe din afară.

Se dădea astfel o sanctiune paragrafului fundamental al legiuitoriei, care prevedea că nu e legături nimănui să ignoreze prescripțiile ei; apoi se punea, cel puțin în parte, o stăviliște apucăturilor destestate ale acelor agenți, care profită de ignoranța locitorilor, li supuneau la fel de fel de biruri și la o sumă de corvade.

Acestei lipsei de prevedere se datorează starea de mizerie în care mulți cetățeni dobrogene au ajuns, siliciind să se expatrieze de pe urma nemilostivelor tratamente la care erau expuși.

In adăvăr, nu au știut mult timp locitorii de aci care sunt drepturile și datorile prevăzute în legislația care li se impunea, nici nu puteau prinde la ce intorc multe din dispozițiile ce fusese luate; marea majoritate ignoră până și formele de intervenire în caz de neajunsuri, căci nu era instruită despre rânduiala atribuțiilor date diferitelor organe ale noii stăpâniri.

A doua și mai mare greșeală de care suferim și vom suferi încă mult timp, este că la luarea Dobrogei nu s'a prevăzut nici o dispoziție pentru ca copiii locitorilor autochtoni să învețe limba românească.

Sunt și acum mii de cetățeni dobrogene, cea mai mare parte născuți după ocuparea provinciei, care nu știu vorbi românește.

Acei cari au cucerit comunitatele rurale dobrogene, au putut constata, — faptul și bătător la ochi, — că sătenii din această parte a țării sunt aşezăți în grupuri distincte în vîtrele de sat; așa că satele cu populație mixtă sunt formate din două, trei și chiar patru mahalale, pe căt posibil izolate unele de altice, fiecare mahala fiind locuită exclusiv de indivizi de aceeași confesie și origine.

Această izolare are ca consecință de a fier mai ales pe copii de vreun contact cu semenii de alt neam și astfel se păstrează și acum în acole cetății inchise, obiceiurile, tradițiile și limba naționalitatea de odinioară; și ca și presărată Dobrogea de o sumă de insule supuse dominației românești, dar absolut străine de țara românească.

E excesiv de gravă această constatare și mare ne era datoria de a lucra la dispariția unei anomalii, care să Dobrogei un fel de asuncare cu Macedonia.

Scoală primăria putea să slujească la remedierea treptată a acestui rău; dară nu era cu putință să se impună o apropiere între cameni dejă ajunși

la maturitate, era însă relativ ușor să ajutăm la stabilirea de legături între copii și să preparăm calea înfrățirii generațiilor viitoare; școala era un teren indicat de întâlnire, a cărui se crează raporturi zilnice și se nasc prietenii, care durează apoi o viață întreagă.

Însă pentru ca școala să ajungă să da în Dobrogea, pe largă scară folosind și acest rezultat de mare însemnatate, ea trebuie să aibă o egală putere de atracție pentru copiii de toate nașterile; nu se poate dobândi așa ceva de căt dacă să studiază cestiușa de aproape și dacă se înlocuiesc un program al învățământului primar, special pentru Dobrogea și corespondător nevoilor de satisfăcut; lucru e, se vede, prea greu, căci nu ne putem desărba de năvăul conod și caracteristic, de a prezice măsuri de uniformitate rectilinie ori căt de neasemănătoare ar fi impresiunile.

Presuția, că copilul care vine la școala primărie cunoaște limba în care se predau lecțiunile, legitimă, firește, dincolo de Dunăre, nu e admisibilă aci; la această fundamentală deosebere pare că nimeni nu să aibă gândit; așa că să împună învățătorul din Dobrogea, care și el nu cunoaște de căt limba părintească, o sarcină de o greutate supraomenească, aceea de a învăța pe o anumită categorie de copii să citească și să scrie într-o limbă pe care acestia nu o cunosc; copiii la rândul lor sunt fără folos chinuți, căci singurul profit — dacă profit este — ce pot trage din învățătură, este de a repeta ca papagali sunete fără înțeles.

Se explică dar ușor pentru ce părinți, deja predispuși la o mare rezervă față cu concordanța lor de altă origine, evită pe căt cu putință să trăimită copiii lor la școala românească.

Ei mai găsesc o scuză și în faptul — nouă dovedă a ușurinței noastre — că se pună în mâinele tineretului, cără în care nu numai că nu se respectă neamul, dar chiar se batjocorește religiunea cărei apartini. Era elementară datoria de a se tipări cărți anumite pentru învățământul din Dobrogea; nu e de nici un folos, chiar pentru români, să se obișnuiască la disprețul popoarelor vecine; patriotismul cel adevarat nu se hrănește nici cu ură, nici cu patimii noastre.

Că „deși puțin” — o cred și astă — „Pe-aripă de vânt ai să să-mi văd...” Că „nă cal-e și să și-mi să-năpătă Atât orbe datori...”

Că „deși depărtașă” — Ce m-a sălit să nu te văd — Ferice vitregă schimbarea în calea tristului prăpăd!

Biel rob sărmăș al ailei grele, De greul altor vrăjă să plâng, În toate drumurile mele Măbate-acelaș dor nătang...”

Iar vina este amintirea Si cu vr'o două-trei scisorii Cări tot îmi mai re'nvie firea Din anii dulci fermecători...”

Si vina mai și făptura Ce mi-a săvâră sănădejdeană drău — Lă vina vinelor: scriptura Ce ne a dat clipele de-acum!

...O, vremi când surădeak Olimpul, Ce dor și vise-ai făurit! Vai, unde mai și astăzi timpul Atât de astă și de iubit!

În mine înfloresc virtutea, În tine visul fericit — Dar văd de-atunci până astăzi Prostii și patimi și au muncit...

În loc de vis, realitatea Imi deschisese ochii mari... În loc de dor, fatalitatea Mă dus în termeni funerari.

Si cum mi-atoare, scăribit de toate, O clipă gândul înapoi, Mă înțior... și de păcate. Si de plăceri și de noroi.

Nășteme și deschide largă Prăpastia n' care mă zbat — Si' van iubirea ta aleargă, Spre drumul meu întunecat!

Oh, Oh!... Dar mofturi toate astea Le pierg... să nu le mai citești... Voi... folo tanărescă săpătase Drumejului din Ucurești...

Si cred că-i molt chiar și scrisoarea Iar cum sunt molt în malul, Ma lăsă să-mi urmăză cărare, Si' al meu: trala la la la!

acele răgăci sădători, cel puțin noi, cei din țăruri, care să afișează adăpost de aceste bestii în imbrăcămintă sacrală, punându-le cădupe la bot și fraude la patimii...

A prezent dictul Provinciaru ca preot; și căci canonele! Ce grozăvie, dar și căci sădătorie?

Canonice e însă ca P. S. Lor să ne pretindă, a doua și după uroarea pe scaunul episcopal, schimbarea antemiselor, iar protoierul să ne încaseze 40 lei de bucată, în loc de 15 cu căt se conștionează?

Si tot așa, de pildă, canonice e ca P. S. Lor să nu primească a veni la sărbătorile bisericilor — pe care cu atâtă trudă le aducem la bun sfărșit — **fără una mie leu cel puțin**, — ei cări au leuri și diurne cu nemulțumit transport gratuit, bez Vlăcă și Teleormanul?

Dar mai bine, să md bat peste gură și să tot:

Canonele, după o expresie fericită din articolul d-ilea precedent, nu sunt de căt niște canone, pe capetele noastre, ale simplilor preoți.

Primeste și cu această ocazie, binecuvântarea părintește, dela al d-ilei,

RETEVEI

Mai dă odată!

Gazetarii guvernamentali din Constanța sămășează pe tăchiți să mai doa odată în ei acum, după amintire.

Aceasta îmi amintește anecdotă cu piganul, care vizând cum un Român pocea pe tăta său, lăsând pe voinești, a somat pe bătrâne să reprezinte, dacă-i să măștă și înainte însăși.

Cum România a început să tosse la palme cu nemulțumit, dănicuș românic, încercându-se căt tăta-său îl sine:

Hai, tezo, că astăi e nebun!

SCRISOARE

De ce nu-șterci ca să-mi dai pace, Iubita mea, din alte vremi, De ce nu-mi spui; cum ce te face De vreme rea să nu te temi?

Înăstătă timp ce ne desparte Si-ăstătă gând întunecat...

Si egii înăstătă de departe

Si — ce-i mai mult — te-ai măritat!

Fioruci dulci și drag și bine!

De sigur încă te mai șiști.

Ci-dureros că ne mai vine

Un gând înăstătă de puntă.

Că „deși puțin” — o cred și astă —

„Pe-aripă de vânt ai să să-mi văd...”

Că „nă cal-e și să și-mi să-năpătă

Atât orbe datori...”

Că și e ferice depărtașă

Ce m-a sălit să nu te văd —

Fericie vitregă schimbarea

În calea tristului prăpăd!

Biel rob sărmăș al ailei grele,

De greul altor vrăjă să plâng,

În toate drumurile mele

Măbate-acelaș dor nătang...”

Iar vina este amintirea

Si cu vr'o două-trei scisorii

Cări tot îmi mai re'nvie firea

Din anii dulci fermecători...”

Si vina mai și făptura

Ce mi-a săvâră sănădejdeană drău —

Lă vina vinelor: scriptura

Ce ne a dat clipele de-acum!

...O, vremi când surădeak Olimpul,

Ce dor și vise-ai făurit!

Vai, unde mai și astăzi timpul

Atât de astă și de iubit!

În mine înfloresc virtutea:

În tine visul fericit —

Da văd de-atunci până astăzi

Prostii și patimi și au muncit...

În loc de vis, realitatea

Imi deschisese ochii mari...

În loc de dor, fatalitatea

Mă dus în termeni funerari.

Si cum mi-atoare, scăribit de toate,

O clipă gândul înapoi,

Mă înțior... și de păcate.

Si de plăceri și de noroi.

Nășteme și deschide largă

Prăpastia n' care mă zbat —

Si' van iubirea ta aleargă,

Spre drumul meu întunecat!

Oh, Oh!... Dar mofturi toate astea

Le pierg... să nu le mai citești...

Voi... folo tanărescă săpătase

Drumejului din Ucurești...

Si cred că-i molt chiar și scrisoarea

Iar cum sunt molt în malul,

Ma lăsă să-mi urmăză cărare,

Si' al meu: trala la la la!</

